

Адміністративне право (Особлива частина)

Шапіро В.С.

*юридичний факультет, кафедра адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної діяльності Сумського державного
університету*

Україна

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ

Сьогодні Україна рухається у напрямі інформатизації суспільства – складного та всеосяжного процесу, що полягає в удосконаленні комунікацій між людьми завдяки досягненням науки і техніки. Важливим аспектами цього процесу є шляхи одержання інформації, за якими відбувається її безпосередній чи опосередкований рух до учасників інформаційних відносин та в зворотному напрямі, а також перешкоди, які можуть виникнути за наявності різноманітних чинників. Останнє потребує належної уваги, адже перепони на шляху одержання інформації мають великий вплив на реалізацію кожним громадянином права на інформацію. Однією ж з таких перешкод в процесі одержання особою інформації є недостатньо обґрунтована або загалом безпідставна відмова органами законодавчої, виконавчої та судової влади в отриманні відомостей у відповідь на звернення громадян. Виходячи з цього відбувається порушення права громадян на інформацію, яке стосовно розглянутого питання тягне за собою адміністративну відповідальність. Законодавством України передбачена відповідальність посадових осіб за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України “Про інформацію”, “Про звернення громадян” та “Про доступ до судових рішень” тощо. Незважаючи на зазначене, існує досить важлива проблема щодо неналежного надання або взагалі ненадання інформації органами влади, що суперечить чинному законодавству і може

бути оскаржено, але досить часто ці питання залишаються невирішеними та безкарними.

Право громадян на інформацію закріплено в законах та підзаконних нормативних актах. Основним джерелом, яке регламентує це право, є Конституція України, відповідно до якої кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Однак Основний Закон дає загальне визначення права на інформацію. Розкриття питання щодо одержання громадянами інформації, в тому числі і від органів влади, можна знайти в Законах України, зокрема Законі “Про інформацію” та “Про звернення громадян”, в яких визначається віднесення інформації до різних її видів, порядок одержання інформації та оскарження громадянами відмови у наданні інформації.

Для об’єктивного, всебічного, повного і вчасного розгляду звернень громадян відповідно до національного законодавства, поліпшення умов реалізації права на звернення, розгляду порушених питань у таких зверненнях, а також підвищення рівня відповідальності посадових осіб органів влади за неналежне реагування на звернення громадян, Президентом України було підписано Указ «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування». Незважаючи на це, досить частими є випадки неналежного ставлення посадових осіб державних установ щодо реалізації конституційного права громадян на звернення і порушення нормативно визначеної процедури оскарження прийнятого рішення. Порушення такого права громадян у випадку, коли органи державної влади або місцевого самоврядування відповідають на запити, як правило, стосуються наступних випадків: надання іншої інформації, а не тієї, що запитується, відмови в наданні інформації з пропозицією звернення по неї в інший орган, який має її надати, хоча інформація наявна в органі, до якого було подано інформаційний запит, відмови в наданні інформації, тому що вона є власністю

відповідного органу, а також відмові на підставі, що відсутні можливості для виготовлення копій.

Статтею 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачається адміністративна відповідальність посадових осіб в разі порушення ними права на інформацію. В цій статті також зазначено, що за діяння, які носять корупційний характер, притягнення до відповідальності відбувається згідно Закону України “Про боротьбу з корупцією”. Відповідно до ст. 5 пункту г) цього закону передбачена адміністративна відповідальність посадових осіб за відмову фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачено правовими актами, умисне її затримання та надання недостовірної чи неповної інформації.

Проаналізувавши вище зазначені аспекти, можна дійти висновку про те, що адміністративна відповідальність посадових осіб регламентується не одним нормативно-правовим актом. Ця відповідальність за порушення права на інформацію передбачена і Законом України “Про інформацію”, і “Про боротьбу з корупцією”, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення. Виникає така проблема: діяння, що викладені в розглянутих нормативно-правових актах, є за своїм змістом протиправними, але ж відповідно до законодавства становлять різні види правопорушень. Згідно Кодексу про адміністративні правопорушення накладення адміністративних стягнень за кожне протиправне діяння відбувається окремо. В той же час Конституцією України передбачено, що особа не може бути притягнена двічі до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Зважаючи на розглянуте, можна дійти висновку, що нагальною проблемою є виникнення колізії розглянутих норм. В такому разі це призводить до неправильної кваліфікації вчиненого протиправного діяння, що в свою чергу відображається на розмір стягнення, який може бути занижений або завищений. Важливим при цьому залишається питання порушення права громадян на інформацію, що може носити різні прояви. Вирішення такої проблеми можливо лише шляхом удосконалення законодавства, що

регламентує питання адміністративної відповідальності відносно порушення права на інформацію, а саме внесенням змін до нормативно-правових актів. Для цього необхідною умовою є не тільки наявність критеріїв, за якими кваліфіковані діяння підпадають під дію того чи іншого джерела законодавства, але ж чітка і повна регламентація цих випадків задля правильної кваліфікації діянь. Окрім цього має бути розроблений такий механізм притягнення посадових осіб до відповідальності, щоб він був насправді дієвий. Таким чином можливо підвищення рівня адміністративної відповідальності за порушення права осіб на інформацію заради недопущення таких дій, а також правомірного притягнення до відповідальності та встановлення відповідного стягнення за скоєні дії.

Шапіро В. С. Адміністративна відповідальність посадових осіб у разі порушення права громадян на інформацію / В. С. Шапіро // Актуальні проблеми адміністративного права та процесу: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 10–11 грудня 2010 р. – Миколаїв, 2010. – С. 71–73.